

Гуралюк Андрій Георгійович,
кандидат педагогічних наук, старший науковий
співробітник, завідувач відділу цифрових технологій і
комп'ютерного забезпечення,
ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського,
ORCID ID: 0000-0002-7497-5746

РОЗРОБЛЕННЯ ЦИФРОВИХ КОЛЕКЦІЙ

Аналіз практики формування колекцій в електронних бібліотеках дає підстави для вживання терміну «цифрова колекція», під якою розуміємо систематизовану сукупність електронних документів та інших цифрових об'єктів, об'єднаних загальною ознакою, із забезпеченням до них доступу і можливості використання разом із метаданими, що описують цифрову колекцію. Цифрові об'єкти можуть об'єднувати в колекцію за змістовим наповненням, типами документів (текстові, рукописні, картографічні, нотні та ін.), хронологією, призначенням, видами джерел тощо.

Погоджуючись із С. Губським, зазначимо, що цифрові колекції – це «сукупність документів різних форматів, зібраних разом на основі обумовлених користувачем критеріїв, до яких застосовуються єдині механізми збереження, індексації, пошуку, перегляду і вистави. Вони можуть складатися з сотень тисяч і навіть мільйонів документів; включати документи різної природи: текстових форматів (книги, статті, журнали, газети, звіти), а також аудіо і відео-документи. У колекції можна створювати підколекції, і в деяких випадках, їх варто логічно об'єднувати» [1].

Суттєво розширивши запропонований цим науковцем перелік цілей створення цифрових колекцій, отримаємо наступний, далеко не повний, їх перелік:

- об'єднання електронних ресурсів (документів) за певною ознакою для цілеспрямованого їх поширення (матеріали в електронних виданнях, різноманітні галереї тощо);
- збереження цінних в науковому та історичному значенні документів з фондів бібліотеки та архіву;
- збереження цифрових копій реальних об'єктів (об'єктів культурної спадщини, унікальних об'єктів);
- забезпечення валідації інформаційних об'єктів (достовірність, автентичність тощо);
- забезпечення зручного доступу до об'єктів цифрової колекції (створення зручного інтерфейсу);
- підвищення якості інформаційного обслуговування та розширення номенклатури інформаційних послуг за допомогою сервісних функцій

(створення систем пошуку, анотування, статистики тощо);

- створення, організація та поширення інформації в Інтернеті про певні цифрові об'єкти;
- сприяння підвищенню доступності інформації будь-яких видів та з різноманітних тематик шляхом її класифікації та упорядкування за типами.

Цифрові колекції утворюються з урахуванням міжнародних принципів, розроблених Національною організацією міжнародних стандартів США (National Information Standards Organization, NISO) та опублікованих у «Керівництві зі створення цифрових колекцій» (Framework of Guidance for Building Good Digital Collections). На основі цих принципів побудовано колекції більшості бібліотек, архівів і музеїв світу. Принципи NISO з формування та розвитку колекцій застосовують відповідно до чіткої стратегії. За даними дослідників, майже третина всіх розроблених цифрових проєктів, які розпочинали втілювати в життя, не досягали поставленої мети через брак проєктного управління й відповідного контролю, ще третина – через нечітке визначення мети та недостатню обізнаність фахівців щодо обсягів і складності робіт. Саме тому стратегічне планування є важливою умовою формування електронних бібліотек, цифрових колекцій та окремих масивів цифрового контенту. У стратегії має бути чітко визначено мету та завдання, серед яких: створення ресурсів національного рівня, підготовка спеціалізованих предметно-орієнтованих колекцій, залучення користувачів до формування метаданих, інтеграція колекцій до освітніх програм тощо [2].

Один із найважливіших принципів підготовки цифрових колекцій полягає в тому, що цей процес потрібно інтегрувати до технологічного циклу електронної бібліотеки. Успішне долучення цифрових колекцій до вже наявної системи сервісів залежить від адекватного поєднання різних технологічних процесів відповідних груп персоналу. До створення та подальшого розвитку колекцій доцільно залучати фахівців із комплектування, які проводитимуть відбір документів; технічних фахівців, які здійснюватимуть сканування; кураторів колекцій, які розроблятимуть їхню структуру і розподілятимуть документи за розділами; вебфахівців, які забезпечуватимуть дизайнерське оформлення колекцій; каталогізаторів, які формуватимуть метадані; фахівців, які відповідатимуть за публікацію колекцій на порталі й забезпечуватимуть їх збереження, а також користувачів, що передбачатиме різноманітні форми віртуальної співпраці [3].

Список використаних джерел

1. Губський С. М. Цифрові колекції на базі Greenstone як структурний елемент бібліотек для навчального процесу: приклад використання. *Роль бібліотеки у створенні когнітивного ресурсу суспільства знань: технології, освіта, наука* : зб. наук. пр. / редкол.:

- Л. Г. Бакуменко [та ін]. Харків : ХДУХТ, 2016. С. 39–44. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/27482> (дата звернення: 02.04.2023).
2. Guraliuk A. H. Collections of digital resources. Digital transformations in culture : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. 384 p. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/336> (дата звернення: 25.06.2023).
  3. Сенченко Н. Актуальні питання формування цифрових колекцій електронних бібліотек. *Вісник книжкової палати*. 2023. № 1 (318). С. 15–25. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/274647> (дата звернення: 02.04.2023).